

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 ft., 1/2 évre 6 ft., 1/4 évre 3 ft., 1 óra 1 ft. — Vidéken 2 évre 16 ft., 1/2 évre 7 ft., 1/4 évre 3 ft 50 kr., 1 óra 1 ft 30 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyező 10 kr., minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyitlér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Bánffy választói között.

Arad, szeptember 11.

(—é—) Minden hét meghozza egy-két képviselői beszámolókat a híret, melyet a szabadelvű pártnak tagjai részint élő szóval mondanak el, részint pedig választóikhoz intézett nyílt levélben tesznek közvé. Persze a szabadelvűpárt tagjainak van alapjuk és anyaguk végzett munkáról és elért eredményről beszámolniok. Az a nagyszabású reformmü, a mely a jog-egyenlőség teljes és következetes kiépítését czélozta s az egyház és az állam hatalmi hatáskörét egymástól élesen elkülönítette, az egyházpolitikai törvényekben valósul meg, amelyeknek tényleges életbelépésétől immár csak három hét választ el. Ennek a munkának és sikernek az oroszánrésze a szabadelvűpárt érdemét képezi, mert — bár más partbeliek is voltak, akik ebben közremunkáltak — a szabadelvű pártnak elvei mellett való hű kitartása és komoly összetartása tette lehetségessé a reformok megvalósítását.

Tegnap a miniszterelnök, Bánffy Dezső báró tartotta meg beszámolóját, egykét mondván el ismét azoknak a talpraesett és őszinte izü beszédeknek, melyek a kormányelnök egyenes és világos észjárására vallanak. Ezt a beszédet az ellenzéki sajtó természetesen erősen fogja kritizálni és pedig megint avval a kicsinylő malicziával, amelyet Bánffyval szemben használni szokott. Pedig ez a maliczia már nagyon is sületlen izetlenséggé fajult, mert az, amin az ellenzék annyira nyargal, hogy Bánffy Dezső nem a legelső szónoka az országnak, éppen semmit sem von le a miniszterelnök érdemeiből. A szónoklati

képesség éppen nem ismerve az államférfinak. Minden esetre becses és értékes tulajdonság és hathatós eszköz a külső sikerhez, de nem lényeges kriterium.

Az államférfinak, egy ország vezető politikusanak nem külső sikerekre kell törekednie, de azok segélyével nem is tarthatja fenn magát, hanem tetteiben kell megmutatnia alkotó és irányadó képességét. Ennek az eredményei aztán biztos alapul szolgálhatnak az államférfiu pozíciójának megerősítésére.

Bánffy Dezső báró már eddigi rövid kormányelnöksége alatt is a tett emberének, és pedig a gyors és erélyes elhatározásra, okos előrelátásra és éles ítélőképességre valló tettek emberének bizonyult s ez az oka, hogy — jóllehet talán senkivel szemben sem igyekezett az ellenzék elejétől kezdve a közhangulatot erősebben megrontani — Bánffy Dezsőnek népszerűsége mégis az egész országban csakhamar mély gyökereket vert és a közvélemény ma már teljes bizalommal látja őt a miniszterelnöki székben.

Az ország józan és higgadt többsége feltétlen bizalommal viseltetik Bánffy Dezső iránt s ebben a bizalmában a szilágy-somlyói beszámoló után, amely egyuttal a jövőnek programja is, megint teljesen megnyugodhatik.

S hogy a Bánffy-kormány a másik alkotmányos faktornak, a koronának is bizalmát bírja, azt a miniszterelnök mindjárt beszédje elején nyomatékosan hangsúlyozta. Azután avval az ellenzéki váddal szemben foglalt állást a miniszterelnök, hogy a kormánynak nincs határozott iránya és csak ide-oda kapkod. Evvel szemben Bánffy valóságos program-

mot proklamált, amely a legközelebbi jövő feladatait felöleli, s amelyek közt ott vannak a bankkérdés, a kvótatárgyalás és a kereskedelmi szerződések megújítása és később a millenáris ünnepélyek után a közigazgatás reformja, amelyre vonatkozó előterjesztéseit azonban a kormány már a jövő év tavaszán meg fogja tenni.

Mi azt hisszük, hogy báró Bánffy Dezsőnek lesz alkalmá, miként eddig volt, a hozzá fűzött várakozásainkat betölteni, az ellenzéknek pedig csalódásokat szerezni.

László főherceg. †

Mire e sorok napvilágot látnak, a kis László főherceg már nyugszik abban a mély sírban, ahova a kegyetlen végzet egy egész nemzet mély és őszinte fájdmára oly korán döntötte.

Soha mozgalmasabb, élénkebb képe az Albrecht-utnak és a várnak nem volt mint a gyásznap ezen a szomorú napján. Hosszu kocsisorok robogtak föl a főhercegi palota elé szebbnél-szebb koszorúkkal, virágokkal. Polgárok, katonatisztek, testületek, magánosok siettek részvétüket kifejezni az elhunyt fenséges atyja elé és koszorukat vinni a korán elhunyt ravatalára.

A palotában a ravatalos szobában tegnap délelőtt mise volt, amelyet egy udvari káplán tartott. Mise után fogadta a főhercegi család a kamarai és udvari személyzet részvétlátogatását.

A ravatal természetesen tegnap is el volt zárva a nagy közönség elől és csak a küldöttségeknek volt szabad azt megtekinteni.

Az „Aradi Közlöny“ tárczája.

Sülyedés.

Valcsarenghi Hugó elbeszélése.

Ar. „Aradi Közlöny“ számára olaszból fordította:

[3] Szöllösi Zsigmond.

Tizennyolcz éves korában gondolatai romlottságát már hosszas tusti romlás előzte meg. Lelke telítve volt már csábító eszmékkel, buja alakokkal. Emlékezete már történetkéket, intrigákat, szerelmes táncokat mesélt neki, hűtlenség és csalás történeteit; nemes lovagi tettekről, fájdalomról, vérről ábrándozott anélkül, hogy valójában tudná, mi az asszony; a szerelemet pedig csak mint kószát, megfoghatatlan kívánságot ismerte, anélkül, hogy valakit meghalni látott volna anyján kívül, a kinek ágya mellől még igen-igen kicsi korában ragadták el, s a kinek emléke arczán a bú árnyát hagyta.

Sokkal inkább hajlott így a szomorúság, mint a tréfa felé, inkább álmadozó volt, sem mint a valóság esélyeivel számoló. Távol a nagy város örvénylő zajától, távol iskolatársaitól, kik közt az év három negyedét tölté, oly tudománynak szentelve magát, mely lelkületének nem felelt meg teljesen, ősei komor kastélyában egykoron ragyogó, de most

elhanyagolt szülővárosa csendjében, vérmérséklete nem hogy osendesebb, sőt csapongóbb lett. Szeretett gondolkodni, s gyűlölte a banális fecsegést. Vidám, gondtalan fecsegő társágban is gyakran bánatos volt. Az agynak folytonos működését nem kísérte, nem is kísérhette, megfelelő gyors tett is. Ez a küzdés a magyarázata, hogy néma maradt az előtt, ki benne az érzelmek és eszmék viharát keltette fel. Ez volt az oka, hogy gyakran eszelősnek látszott a lány előtt, ki érzékeit, avagy gondolatait felkorbácsolta. Hiányzott benne az erély a legesekélyebb nyilatkozat tételére is. S abban a korban, melyben nem egy társa már az öröm, a boldogság megszerzésének útjára tért, jóltevő, avagy gonosz érintkezés befolyása alatt állottak, ő még csak halvány, szüzi képet őrzött lelkében.

Örömmel látta évről-évre Juliát, az egyetlen leányt, aki napjai unalmát elűzte, de sohse gondolt arra, hogy eszesélyének kielégítésére felhasználja, míg nem az előbb a jövő képe megjelent lelke előtt. Mindketten fiatalok vagyunk, — gondolá — jól elmulathatunk...

Egy este, míg Ghita a konyhában teendőit végezte, Julia a csarnok homályában ismét Cesarinóról beszélt.

Rinaldo ekkor fellángolt s megvallotta, hogy szereti.

E nyilatkozat kissé meglepte a leányt,

nem várta még, bár kívánta, kék szemeiben a büszkeség lángja csillogott.

— Eltogadod? Nem utasítod el szerelmeimet? — szolt ő remegve, derekát átölve, lehunyt szemeibe nézve, csókoló ajkait keresve.

— Eltogadom! — felelé a leány a számító nő könnyű engedékenységgel, aki jól tudja meddig tréfa, s hol kezdődik a veszély. S ugyanekkor elvonta halvány arczát az ő égő képétől, míg ő csak még nagyobb tüzzel vonta magához. Aztán lecsüggesztett fejjel, félénken folytató:

— Igen szeretem önt... önt akarom szeretni... akinek lelke nagyobb... nevelése magasabb. Rinaldo nem felelt, mintha nem is értené, hanem a sikertől megrészegevedve, töredezett szavakat suttogva ölelé magához, csókokkal tetézte; Julia mintegy hirtelen döbbenéssel, elhatározott mozdulattal vonta ki magát karjaiból, aztán márvány arczával az ifju lángoló arczához közeledve csókot lehelt homlokára.

Mintha egy szent csókja lett volna!...

Ettől a naptól kezdődött az ő szerelmük. Gyermekes, regényes, minden érzékiségtől ment szerelem.

Rinaldo felhagyott rettegésével, vakmerőség és kételylyel, apró huncutságaival, nem

A királyi család tagjai közül J e n ő főherceg hadsegéde kíséretében kedden este a 8 óra 45 perczkor érkező vonattal jött a fővárosba. A főherceg a Continental-szállodában lakik. Frigyes és Lipót Salvator főhercegek kíséreteikkel a tegnapi nap folyamán érkeztek Budapestre és az „Angol királynő” fogadóba szálltak.

A király képviselője, Ottó főherceg kedden este 10 óra 45 perczkor érkezett. a bécsi vonattal és a budai várakba szállt. Ide szálltak Ferencz Salvator és Rainer főhercegek is.

Az aradi isr. hitközség részvéte.

Az aradi isr. hitközség a következő részvétiratot intézte a gyászoló főhercegi családhoz.

József os és kir. főherceg Ő Fenségének
Budapesten.

A kifürkészhetlen sors által Fenségedre és Fenséges családjára mért súlyos megpróbáltatás, mely az egész magyar nemzet szívében is mély sebet ütött, az aradi isr. hitközség minden egyes tagjának lelkében is a fájdalom érzését keltette fel.

Az egész országot elfogó mély gyász kifejezést nyert hitközségünk képviselőtestületének f. hó 9-én tartott közgyűlésén is, mely gyásznak a midőn tolmácsolói bátorkodtunk lenni, és arról legmélyebb tisztelettel, hódolattunknak törhetlen hűségével, Fenségek iránti rajongó szeretetünk sugallta legmelegebb részvétével Fenséges színe elé járulni bátorkodunk, egyszersmind fohászuinkat küldjük a mennyek urához: legyen édes szendere a Fenséges László kir. hercegnék, Fenséges családjá és nemzetünk e korán letört egyik legékebb virágának, küldjön az ég édes nyugalmat neki ama hantok alatt, a melyeknek virágait egy egész nemzet könnyei táplálják.

Fenségek vérző szívére küldjön mielőbb gyógyírt, és nyujtsa vigaszt ama osztatlan részvét által, a mely az egész nemzet zokogásában és könyárjában nyilatkozik meg.

Isten óvja Fenségedet és magas családját szeretett hazánk további üdvére és örömére!

Hódoló szolgái

Aradon, 1895. szeptember 10.

Az aradi isr. hitk. nevében

Rosenberg Lipót,
főjegyző.

Bing Vilmos,
elnök.

Az aradi tornazselyet részvéte.

Az „Aradi Torna Egyesület” választmánya a következő részvét iratot intézte József kir. főherceghez:

„Császári és királyi Fenség! Az „Aradi Tornaegyesület” választmánya f. évi szeptember hó 9-én tartott gyűlésében fájdalmas szívvel emlékezett meg ama megrendítő csapásról, mely Fenségedet és Fenséges családját, valamint a magyar nemzetet felejtethetetlen fiuk László kir. főhercegnek elhunytával érte. Egyesületünk választmánya a legmagasabb és legnemesebb szívű kir. főherceg halála felett érzett hazafiai mély fájdalmát és őszinte részvétét hódolatteljes tisztelettel tolmácsolja és kéri az egek urát, vigasztalja meg Fenséged mélyen sujtott atyai szívét és Fenséges családját ama vigasztaló tudat, hogy mély fájdalmukban és gyászukban a magyar nemzet minden tagja egyaránt bánatos szívvel osztozik.

Fogadja Fenséged és Fenséges családjá mélyen érzett részvétünk őszinte kifejezését, melylyel maraduunk Császári és királyi Fenségednek Aradon, 1895. évi szeptember hó 11-én, az „Aradi Tornaegyesület” választmánya nevében hódoló tisztelettel: Dr. Robi tsek Agoston elnök, Nagy Sándor titkár.”

A temetés előtt.

— Saját tudósítónk express-levéle. —

Budapest, szept. 11. d. a. 1 óra.

László főherceg holttestét a Szent-Zsigmond kápolnába tegnap este helyezték ravataira. Tegnap este a mint idehozták a kápolna kapuit bezárták a ravatálnál csupán két apácza, a testőrök s egy egy káplán maradtak.

Ma reggel már a korai órákban megindult a népvándorlás a várba. Kezdetben csak ment a siklón való közlekedés, de 8 órakor már olyan volt a tolongás, hogy egy szakasz rendőrnek kellett odaállni a rendet fentartani. Persze ez is nagy bajjal járt, a mennyiben a közönség legnagyobb része gyalog volt kénytelen a várba menni, a hol a közönség ekkor már megszállta az udvari szertárépületek terrasztát a Szent-György teret. Itt Gyálókay rendőrtanácsos intézkedett a rend érdekében, a mely a nagy tömeget tekintve példás volt.

Ma reggel 7 órakor a főhercegi család az udvari szertárépületen át a Zsigmond kápolnába vonult, a hol Schäffer Jakab jezsuita atya mondott misét. A főhercegi család tagjai a ravatal melletti padsorokban foglaltak helyet. Mindnyájukon meglátszik a nagy szenvedés s kimerülés nyoma, különösen Klotild főhercegeasszonyon, a ki a sok

éjjelezéstől és szenvedéstől teljesen megtört. Csupán József főherceg tartotta magát vissza a zokogástól, a mikor a mise megkezdődött. A mise alatt a főhercegi család minden tagja megáldozott, s bevárta míg háromnegyed 8-kor Bogisich Mihály budavári prépost, esperes plébános a koporsót újra be-szentelte. A család ezután újra visszament a palotába.

Nyolcz órakor Steiner Fülöp székesfejevári püspök mondott misét, utána pedig Vodicska Lajos kir. palotai káplán. Ezen a misén Ottó főherceg is jelen volt, aki az oratóriumban foglalt helyet. Ekkor nyitották meg a kápolnát a nagy közönség számára. A palotához vezető uton rendőrök állottak sorfalat, s ezen át eresztették be a közönséget csoportonként a kápolnába, még pedig az udvar hátsó kapuján. Itt az udvaron az I. honvéd gyalogezred egy százada állott kettős sorfalat, s itt haladt el a közönség a kápolnába.

A ravatal mellett magyar és osztrák testőrök, valamint udvari zsendárok álltak disz-örséget. A közönség a ravatal előtt nem állhatott meg, hanem csupán elsétálhatott körülötte s a főbejáraton át távozott. E közben folyton tartottak miséket még pedig dr. Polyakovics, Tiszuczky, König és Tihanyi káplánok.

A gyászoló család fél 10 órakor ismét megjelent a kápolna oratoriumában s végig hallgatta a szent misét, mely után József főherceg Klotild főhercegnő, József Agost, Augusta hercegnő és Mária Dorottya főhercegnő Himmel alezredes kíséretében lementek a kriptába, hogy megtekintsék László főhercegnek nyugvó helyét. Itt különösen Augusta hercegnőnek szolgált Himmel alezredes magyarázatokkal. A család innen visszament a palotába, s azt nem is hagyta a délelőtt folyamán többé el.

A délutáni temetésen a szertartást a kriptáig Vaszary Kolos biboros hercegprimás végzi, de innen tekintettel a hideg levegőre, mely a primás egészségének árt, a szertartást Császka György kalocsai érsek végzi. Holnap reggel a kriptában lesz mise, a melyet Schäffer Jakab jezsuita atya tart s melyen csupán a főhercegi család tagjaivesznek részt. Pontban 12 órakor a kápolna ajtaját bezárták s oda többé senkit be nem bocsátottak. Ekkor a néptömeg akkora volt, hogy a rendőrök nem voltak képesek visszaszorítani a Szent-György térre. Jó ideig tartott, míg újabb csapat rendőr érkezett s a rendet helyreállította. E közben persze nem egy embert tapostak össze.

A főhercegi palotában a délelőtt folyamán is sokan jelentek meg, hogy a kitett ivre neveiket aláírják. Ott voltak többek között báró Edelsheim Gyula, gróf Carrani László és Lederer báró kamarai előljárók. Andrássy Gyula altábornagy, Bélavári Burghardt Konrad főrendiházi tag, gróf Bethlen Balázs és Fáy Gyula orsz. képviselők, Sassy Frigyes ezredes, Rodiczky Jenő cs. és kir. asztalnok, Tahy István, pálóczi Horváth István százados cs. és kir. kamarások, Pozsony város küldöttsége Dröxler polgármesterrel élén, Rutnai fejérmegyei alispán, Alcsuth közönsége részéről Vörösmarthy Mihály jegyző, Szabó József bíró, s az iparosok részéről Kocsis Lajos.

Ott voltak továbbá Bazily orosz főkonzul, Priklanszky konzuli titkár, Ludvigh János, a magy. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság elnöke, gr. Széchenyi Miklós apát, Lits Gyula orsz. képviselő, Semsey László kamarás, Galberg báró, a Magyar gazdatisztek és erdőtisztek országos képviselője, az önk. tűzoltók orsz. szövetsége stb. stb.

A temetés tudvalevőleg ma délután 4 órakor lesz.

volt többé az az örökösön bánatos merengésbe merült, töprengő kis Hamlet, Julia elhagyta előre kigondolt csábító kedveskedéseit, számító engedékenységet, ideges, érthetetlen elhígúlést, talányos haragját, könnyeit, a nő hiedez okoskodását, a ki jól ismeri végozóját.

Ghita úgy tett, mintha semmit se látna és az urfival szemben látszólag sokkal tisztellettjesebb lett, mint ezelőtt; de ez a tisztellett tulajdonság bizalmaskodó, jóakaratu pártfogás színezetét viselő volt; szinte anyai jóakaratot tanúsított a természetes vén cseléd a pelyhedző álló ifju iránt.

Gyakran szóba állt vele, s minden illetékeség nélkül magasztalni kezdte erkölceit, szilárd jellemét, nagy kitartását tanulmányában; astán mint valami drága jószágról, Juliáról beszélt nagy óvatossággal és körültekintéssel, kifejezés teljes, terjengő ékesszólással, mintha csak a piacon magasztalná eladó árúját.

Ezek a fogások teljesen megzavarták Rinaldo lelkét, s a jövőtől való félelmében tovább is titkolta szerelmét. Egyetlen hang, szó, minden számítás és előzárás, mely a holnapra emlékeztette, gondolatokba ejtette, megkeserítette a titkos vonzalom édességét, melyet ő szeszélye szerint szeretett volna tovább meghosszabbítani.

Néha napján, ha sokat ábarangolt a kis

város szennyos utcáin át, betért a Juliák házába, a Mercato Vecchio utcán. A földszinten egy puszta, nedves szoba volt, mely több cézira szolgált. Egyik oldalán, a szörnnyüéses terjedelmű ősi kemence tetején a készülő ebéd gőze párolog. Nem egyszer találta itt Toninot, a Ghita férjét, a mint a tűzhely fölé hajolva kavarta a polentát. Rendesen tele van füsttel a szoba. A mint Rinaldo megjelenik, Ghita a sopánkodások özőnévei siet ajtót, ablakot nyitni. Julia is csakhamar előke-rül a felsőbb szobák egyikéből, a hova a fojtó füst elől menekült, meg aztán az ablak mellett azonnal megláthatja Rinaldót, a mint az utca sarkán befordul... Ha épen varrogatni talált, ruháit javitgatta, azonnal félbehagyta a munkát, s eléje sietett!... Még a füstöt is elszívta... Hja a szerelem mindent legyőz!... Es igen jól tudta adni a fesztelen, udvarias házi kisasszony szerepét. Székkel kínálta Rinaldót, ezer apróságot kérdezett tőle, s mindezt az ő kihívó mosolyával, szemében mintha az incselkedő ördög ragyogna. Anyja e közben mind csak a nagy rendtelenség miatt panaszkodott.

— Bizony csak szegény emberek lakása ez... — mondá Rinaldonak — s korántsem mérhető össze az ön palotájával!...

(Folytatása következik.)

József főherceg családja László főherceg koporsójának tegnap esti elszállítása után még sokáig együtt maradt.

A temetkezési intézet emberei pedig azonnal hozzáfogtak a főhercegi palotában felállított ravatal szétbontásához s a gyász jeleinek eltakarításához.

A főhercegi pár szomorúan nézte munkájukat, s mikor a növénydisz elszállítására került a sor, Klotild főhercegnő asszony kijelentette, hogy azt a gyönyörű pálmát, mely elhunyt fia feje fölé borult, örök emlékül megtartja magának.

Az Entreprise-intézet a pálmát készséggel engedte át a fenséges asszonynak.

A fehérvármegyei tűzoltószövetség nevében, melynek József főherceg a védnöke, ma a főhercegnél Vedei Vég István elnök és Vidá Pál titkár tolmácsolták a szövetség részvétét. Ugyanők képviselik a szövetséget a temetésen.

A fővárosi cigányzenekarok ma diszes nagy babérkoszorút helyeztek az elhunyt ifjú főherceg ravatalára. A kezdeményezés Kálly Berozi és Gyula bandájából indult ki, melynek tagja: Balogh Kálmán gyűjtötte össze a szükséges összeget az összes cigányzenekarok közt. A koszorúnak négy méter hosszú, széles nemzeti színű selyemszalagján ez a felírás: „Ó cs. és kir. fensége József főherceg drága fiának: László főhercegnek a budapesti cigányzenekarok.

Kolozsvár gyönyörű palma és babér koszoruját Dobál Antal ügyvéd és Hegedűs Sándor képviselő ma reggel helyezték el László főherceg ravatalára.

Koszorut helyeztek ma a ravatalra Mária Valeria főhercegnő asszony, Ferencz Salvator főherceg és Lipót Salvator főherceg. Mind a három koszoru szalagja vörös és fehér színű moiré selyem.

A temetés.

Budapest, szept. 11. (Saj. tud. táv.) László főherceg temetésén irtózatossá tömeg jelent meg. A nagy tolongásban elájultak a mentők segítettek. A magyar urak fekete magyar ruhában, a főhercegek, tábornokok, főpapok pedig teljes díszben jelentek meg.

A főhercegi családot a közönség néma meghajtással köszöntötte, mit a család komolyan és hálással viszonozott. A főhercegnő szeme kisírt, arcuk feldult, a főhercegek arcán pedig mély fájdalom tükröződik.

A templomban összegyűltek — Bánffy Dezső miniszterelnök kivételével — az összes miniszterek, főméltóságok, főurak és képviselők.

Végül bejött az udvar: elől Ottó főherceg, mint a király képviselője, Klotild főhercegnő asszonyt vezetve, utána a többi családtagok, Jenő, Lipót Salvator és Rainer főhercegektől vezetve.

A ravatalnál magyar arcú testőrök és nemes apródok képeztek sorfalat, Vaszaray Kolos hercegprímás a papság, püspökök és Schlauch Lőrincz bíboros fogadta.

A hercegprímás circum dederunt-jára Klotild főhercegnő asszony hangos zokogásra fakadt, utóbb a primás is sirástól reszkető hangján alig tudott celebrálni. Egy apród elájult, kivitték a templomból. Az énekkarok megrendítő elő-

adására az egész közönség zokogásra fakadt.

Az ének elhangzása után levitték a koporsót a kriptába. A koporsó előtt Császka kalocsai érsek haladt, a családból a koporsót csak József főherceg fiával, Forinyák altábornagy és Himmel ezredes követték. A kriptában elmondott ima után Bogisich esperes plébános átvette a halottat, mely után a gyászmenet oszladozni kezdett.

A tömeg némán, megrendülve, hangtalanul köszöntötte a gyászoló főhercegi családot. A temetés alatt az összes fővárosi templomokban zúgtak a harangok, és sok templomban rekviemet mondtak. A vidékről vett táviratok szerint a legtöbb városban szintén rekviemeket tartottak és harangoztak a temetés órájában.

Viktória angol királynő is küldött koszorút, melyet a többi rengeteg koszorúval együtt a temetést megelőzőleg levitték a kriptába.

A miniszterelnök beszámolója.

Szilágy-Somlyó, szeptember 11.

Bánffy Dezső br. miniszterelnök szilágy-somlyói beszámolója szószerint a következőleg hangzik:

„Tisztelt választó közönség! (Halljuk! Halljuk!) Midőn ezelőtt három és fél évvel az általános képviselő választások alkalmával bizalmukkal megiszteletni szíveskedtek, szerencsém volt önök előtt politikai pártállásomat ösmertetni. Nézeteim azóta nem változtak; ma is a leghatározottabban állítom, hogy azon viszony, melyet az 1867. XII. törvényzikk létrehozott, melylyel a korona és az osztrák tartományokhoz való viszonyunkat rendezték, érdekeinknek teljesen megfelel, mert míg biztosítja egytelől állami erőnket, sőt a monarchia nagyhatalmi állását s az osztrák-magyar monarchiát az európai egyensúly egyik főtegyezőjévé teszi, addig másfelől a közös védelem oltalma alatt biztosítja lehetőségét egy közgazdasági, mint kulturális fejlődésünknek. (Igaz! Ugy van!) Tények, huszonnyolc évi tapasztalat igazolják ez állításomat, és igazolják azt, hogy képzelt, inkább csak hiúságunkat kielégíteni alkalmas ábrándok helyett az a helyes: a realis alapon állva a megadott keretben keresni és találni meg a nemzeti magyar állam megszilárdítására vezető utat. — (Élénk helyeslés.)

Ma midőn a korona bizalma és a képviselőház többségének támogatása folytán szerencsém van Magyarország kormányelnökének lehetni, (Éljenzés.) kötelességemnek tartom, hogy ezen megjelölt biztos utat kövessem, mely nem vezet sem államrendünket megzavarással fenyegető bizonytalan utvesztőbe, sem a fejlesztési kísérletezés sikamlós ösvényére. (Élénk tetszés és helyeslés.)

Midőn bizalmuk folytán, tisztelt választók, a képviselőházba jutottam, a ház többségének bizalma a diszes házelnöki székbe illetett. Így a közvetlen pártarczoktól tartózkodnom kellett, nem is tartottam megengedhetőnek, hogy önök előtt megjelenve képviselői működéséről számot adjak. Most azonban állásom felment a tartózkodástól, sőt ellenkezőleg kötelességemmel teszi önök előtt szólni annyival inkább, mert az ezen év elején nyilvánult újabb bizalmukat körükben megköszönni eddig nem is volt alkalmam. (Éljenzés.)

Politikai pártálláson alapelveire nézve ma is csak a réginié kell maradnom, és állanom azon állanjogi alapon, melyet az 1867. évi kiegyezés létrehozott. Ezt jelentettem ki magam és miniszterársaim nevében is, midőn az új kormány nevében ez év elején a törvényhozás két háza előtt először volt alkalmam nyilatkozni. Örököltvettük át e helyes alapirányt a lelépő kormánytól és azt fenn is kívánjuk tartani, mint fenn kívánjuk tartani

annak törekvéseit és munkatervét is. (Helyeslés.)

Nehéz válságok után, erős küzdelmek közepezté léptünk kormányra akkor, midőn erőben és tehetőségben kitűnő államférfiak léptek vissza, midőn a nemzeti újjáalakulásunkat biztosítani hivatott szabadelvű reformok már-már veszélyeztetve lenni látszóttak. Biztunk azonban és bizunk ma is a magyar nemzet józan, valódi érdekeit felismerő érzékében és első sorban bizunk és ezt leghatározottabban megnyerni törekszünk is a korona bizalmában (Élénk éljenzés.) mely alkotmányos monarchiában a kormányra nézve nélkülözhetlen. Es bizalmunkban nem csaiódtunk, az egyházpolitikai reformok ma már legnagyobb részükben létre vannak hozva, sőt azok végrehajtásától és életbeléptetésétől is csak napok választanak el. (Hosszas élénk helyeslés és éljenzés.) Törekszünk az életbeléptetéssel a némely felekezetek kebelében talán természetellenesen is felidézett izgatott bizalmatlanságot lehetőleg lecsillapítani és a ki tárgyilagossággal figyelemmel olvassa át a végrehajtási rendeleteket, át fogja látni, hogy a felekezetek érzelmei és érdekei sérelme elkerültetett; ezen tudatban bizalommal és megnyugvással nézünk ez év október 1-je elé; számítunk az ország minden lakójának hazafiságára, törvénytiszteletére és józanságára. (Élénk helyeslés.)

De habár a fő és alapkötelezettség, melyet jelen kormány elvállalt, a megalkotott egyházpolitikai törvények végrehajtása volt, itt még meg nem állhatunk. A vallás szabad gyakorlata meg törvénynyel biztosítva nincs, az izraelita hitet követő honfitársaink a bevett vallásfelekezetet követők soraiba magukat még nem számíthatják. Ezen kérdések megoldása vár tehát először is reánk. Ezekkel kívánja a kormány a közelebről már egybegyűlendő országgyűlést foglalkoztatni. Ezután — eltekintve egyes közbeeső kevesebb időt igénybe veendő alkotásoktól — tárgyalni fogjuk az 1896-ik évi költségvetést, melynek összeállításánál törekedett a kormány a folyton fejlődő állami igényeket az államháztartás egyensúlyának fenntartásával összeegyeztetni. Pénzügyi helyzetünk nem mutat semmi olyan jelenséget, melyből valamely lényegesebb visszaesést lehetne következtetni, s habár a súlyos gazdasági helyzet hatása pénzügyeinkre sem maradhat teljesen nyom nélkül, mindazáltal az államháztartás egyensúlyának veszélyeztetésére vonatkozó híresztelések semmi alappal sem bírnak, és habár az előző évek akkor indokolt nagy feleslegeire nem is számíthatunk, okos gazdálkodás mellett állami háztartásunk egyensúlyát minden körülmények között fenn fogjuk tarthatni. (Élénk tetszés és helyeslés.)

A jövő év állami fennállásunk ezredik éve: kell hogy azt méltón ünnepeljük meg. (Igaz! ugy van!) Az ezzel kapcsolatos országos kiállítás sikere már biztosítva van; az ünnepség alkalmából létesítendő állami alkotások és emlékek iránt már gondoskodás tétetett. Az ünnepségek részleteire vonatkozó javaslataimat pedig az országgyűlésnek már a jövő hó legelső napjaiban bemutathatni lesznek szerencsés. (Élénk helyeslés.)

Tetszetős az ellenzéki pártoknak a jelen kormányt télienséggel és mindenekfelett határozatlan kapkodással vádolni. Bármennyire kemoly elhatározásom sem itt, sem az országgyűlés termeiben éles szóvitákba nem ereszkedni, mégis ezt a leghatározottabban vissza kell utasítanom (Zajos helyeslés.) nem tarthatom e vádat egyébként, mint a tehetetlen gyengeség végső küzdelmének. (Élénk tetszés és helyeslés.) A párt, melyből e kormány alakult, határozott programmal bír és a kormány tudja, mit akar, és a mit akar, azt megvalósítani is törekszik. (Élénk helyeslés.)

A mint azt a képviselőházban ez év január 19-én elmondottam, úgy vagyok elhatározva ma is és a költségvetés letárgyalása után sürgősen azzal kívánunk foglalkozni, hogy a közigazgatási bíráskodásról, a ouriának választási ügyekben való bíráskodásáról és a bünyádi perrendtartásról szóló törvényjavaslatok még az 1896-ik év husvétja előtt letárgyalhatók legyenek. Ezen idő utánra fognak következni a millenáris ünnepségek és a nyári szünetek.

De ezen időre ígértük — be is fogjuk tartani — a közigazgatás újjászervezésére vonatkozó kapcsolatos törvényjavaslatok egész sorozatának a képviselőház elé terjesztését. Nem

ozélunk ezeket még a folyó országgyűlés által tárgyalatni. Az ezredéves ünnepek egy éve ezen szerves alkotás létrehozására talán nem is alkalmas. Maradjanak ezek az 1897-ik évre; de el ne maradjanak, mert közigazgatásunk újjászervezése, a végrehajtásnak az egész vonalon az állam kezébe való letétele mellett már el nem halasztható; a rend, biztonság és állandóság a kormányzatban ezt feltétlen követeli, egy alkalmas és megbízható hivatalnok kar létrehozása parancsolja, sőt éppen a közeposztály java kívánja. (Igaz! Ugy van!) A magyar állam megszilárdítása e nélkül nem lehet, nem szabad ezt feláldoznunk képzelt értékű helyi befolyásokért. (Elénk tetszés.) Kijelentem azonban, hogy ezzel kapcsolatosan életképes és valódi tartalommal bíró önkormányzatot is létesíteni kell az egész vonalon, mely az ellenőrzést és ellensúlyozást gyakorolja, sőt kell, hogy az állam alkalmazottjainak is bizonyos esetekben illetmény, nyugdíj és fegyelmi ügyekben bírói oltalom nyujtassék. (Elénk helyeslés.) E most említett kérdéseket már a közigazgatási biráskodásról szóló törvénnyel tartom rendezendőnek.

De ha a közigazgatás reformjára vonatkozó, előbb említett kérdések tárgyalására az 1896-ik évben nem kerülhetne is a sor, még mindig igen fontos kérdések maradnak megoldandók. Így esetleg már az 1896-ik év folyamán megoldandó lesz a bank-kérdés, előkészítendő lesz a quota tárgyalása, a vám- és kereskedelmi szerződés megújítása, és ezzel kapcsolatosan a fogyasztási adók kérdése. (Helyeslés.)

A bűnvádi perrendtartásról szóló, már előbb említett törvényjavaslaton kívül remélhetőleg egy pár kisebb terjedelmű igazságügyi reform törvényjavaslatot fogunk még az országgyűlés elé terjeszteni.

Az igazságügyi törvényhozást illetőleg többször találkoztunk a nézettel, hogy a szocialistikus és nemzetiségi izgatások meggátálása érdekében kellene bizonyos büntetőjogi intézkedéseket tenni. (Halljuk! Halljuk!)

Kétségtelen, hogy mind a szocialistikus téren, mind a hazában lakó nemzetiségek körében vannak lelketlen izgatók, kik többnyire saját hiúságuk, vagy szereplési viszketejük által vezettetve, de nem ritkán ennél még alacsonyabb anyagi érdekből, hű, legtöbbször megvalósíthatatlan ábrándokat elégtelenséget igyekeznek támasztani és szítani sorsosaik között, s ha működésük a nemzetiség körébe esik, akkor költött sérelmekkel s hazudozásokkal fajrokonait a közös haza és a magyar állameszme ellen iparkodnak felbujtogatni, s az állítólag elnyomott nemzetiségek rémszavaival kürtölgetik tele a világot. (Igaz! Ugy van!)

Tagadhatatlan, hogy a tájékozatlan, a ház tüzhelyen kívül eső kérdésekkel nem foglalkozó népben az ilyen folytonos izgatások némi visszhangra is találhatnak; de bizni kell a nép józanságában, amely elvégre is be fogja látni, hogy hamis apostolokkal, amitókkal van dolga.

Ezért a magyar kormány ez idő szerint nem is szándékozik a jelzett izgatások ellenében valamely kivételes törvényhozási intézkedést az országgyűlésen javaslatba hozni; ami nem zárja ki, hogy éber figyelemmel kísérjük a támasztott mozgalmat, s ott, ahol valóban indokolva van, alkalmazzuk is a fennálló törvények által nyujtott megtorló intézkedéseket az izgatók ellen; ha azonban — amitől azt hiszem nem kell félnünk, — a lelketlen izgatások oly mérvet öltenének, hogy a létező törvényes eszközök azok megfékezésére elégteleneknek mutatkoznának a kormány nem haboznék a félrevezetett nép nyugalmanak megővése érdekében, oly törvényhozási rendszabályokat is javaslatba hozni és alkalmazásba venni, melyek az izgatókat a legszigorúbban sújtánák. (Elénk helyeslés.)

Minden körülmények között gondunk lesz arra, hogy kétségbe vonható ne legyen, miszerint a magyar államnak van ereje és azzal tud is élni, ha biztonsága és nyugalma ellen indított törekvéseket vagy izgatókat megfékezni kell. (Zajos tetszés és helyeslés.)

Az azonban mint mondtam, teljes reményem van, hogy erre szükség nem lesz. A rá alkalmazások, mindenféle kifogások és hazudozások hálózata, melyet oly nagy fáradsággal szöttek a czéltől, hogy a hazának nem magyar ajkú lakóit a magyar állameszme ellen felbujtsák és a magyar nemzetet a külföld előtt diszkre-

ditálják, már kezd nagyon szakadozni. (Igaz! Ugy van!) nagyon sokan kik e rágalmaknak és hazudozásnak hitelt adtak, kezdik belátni, hogy félre vezettettek. E kiábrándulással a nemzeti izgatás el is veszi hatékonyságát s így annak ellenében nem is kell előleges rendszabályokat alkalmazni. Sőt a helyzetnek ily kétségtelen jobbra fordulása a kormánynak okul szolgált arra, hogy már legközelebb az ily természetű izgatások következtében elítelt több fogolynak megkegyelmezése iránt előterjesztést tegyen. (Helyeslés.)

Programmunk életbe vágó dolgokat tartalmaz tisztelt választó közönség és talán ha mindezt úgy mint már elmondtuk és bejelentettük most is akarjuk és nem tapogatózunk és kapkodunk, hanem előremenni igyekszünk, még sem szolgáltunk rá az ellenzék indokolatlan támadásaira. (Elénk helyeslés.) De ezek mellett még sok tenni való van, mi előttünk áll és mivel az országgyűlés termein kívül foglalkozunk.

A közigazgatási viszonyok javítását illetőleg hatályosan szándékozik intézkedni a kormány a filoxera által elpusztított szőlők gyors helyreállítása érdekében aként, hogy anyaszőlőtelepeket állít az ország különböző vidékein — ezen a vidéken is, — nem csak a szőlővessző termelés czéljaiból, hanem főleg azért, hogy az ilyen telepeken a napszám mellett alkalmazandó munkásoknak oktatás adassék az ojtásban s az ojtványok kezelésében. (Elénk helyeslés.)

A mezőgazdasági szakoktatás terén is sok teendő vár a kormányra. Reformálni kell az egész gazdasági tanügyet. Mi azonban ezt a reformot fokozatosan kívánjuk létesíteni, a gazdasági ismeretek terjesztésére helyezvén a főszó, mert az az óhajtott, hogy a földmivelő népnek nyujtassék alkalom a helyes gazdasági elvek, gazdálkodási módok és eszközök megismerésére. (Helyeslés.)

E végből a népiskolában, téli tanfolyamokon, vándortanítók utján, s a földművesiskolák szaporítása által czélozzuk a gazdasági hasznos ismeretek népszerűvé tételét; de egyúttal a felsőbb szakoktatásra az okleveles gazdák és gazdasági tanérek képzésére is figyelmet fordítunk, s remélhetőleg már a jövő évben oly intézményre utalhatunk, a mely a legmagasabb fokú igényeknek is meg fog felelni.

Természetes, hogy másrészt a tényleges segélynyujtás feladata elől sem zárkozzunk el a kormány, s e részben az állattenyésztés gyámolítására törekszünk mindenekelőtt. A községi apaállatokban mutatkozó hiányt az eddiginél nagyobb mértékben kell pótolnunk. Szaporítani fogjuk az állatdíjazással egybekötött tenyészállatvásárokat a vidéken, a fajbaromfi-telepeket, községi tejszövetkezeteket, a tejgazdasági munkásképző iskolákat. A hazai fajta szarvasmarha, a csigája és rocseka-fajta fejős juh tenyészésének fenntartása fejlesztése és nemesítése czéljából nagyobbítani fogjuk a törzsgyűlést és törzsjuhászatot főleg az erdélyrészi állami birtokon. (Elénk helyeslés.)

Fontosnak kell azonban tartanunk a gyümölcsstermelés elősegítését is, mely éppen itt Szilágyságban a hol a talaj és éghajlat annyira nevezetes gazdasági faktor. (Igaz! Ugy van!) A zilahi állami faiskolában azt hiszem jelentős támaszt nyujtottunk a gyümölcsstermelésnek, (Eljenzés!) sőt ha jól tudom a vármegye több pontján a gyümölcsfeldolgozására, aszalásra, borkészítésre, lepárlásra a kormány aszalókat, gépeket sajtókat és kazánokat osztott ki a kistermelők között. (Elénk helyeslés.)

E mellett a kormány a selyemtenyésztés előmozdítását s a len — és kendertermelést is minden czélravezető módon segíti, mert minnél több oldalú a gazdálkodás, annál állandóbb jellegű és annál biztosabb a gazdaság jövedelmezősége. (Igaz! Ugy van!)

A kopárok befásítása körül kifejtett állami tevékenység, az ország loanyagainak nemesítése, új nemzetközi állatkiviteli piacok szervezése, az állategészségügyi intézmény államosítása, a nagy vízszabályozások egységes és rendszeres keresztülvitele, a talajjavítási feladatok, telepítések és másrészt a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvény végrehajtása, a tagosításoknak, főleg az erdélyi részekben a birák számának szaporítása utján való gyorsabb végrehajtása (Elénk helyeslés.) és végül, hogy egyebet ne említsek,

a gazdasági a hitel- termelő és fogyasztási szövetkezetek alakulásának előmozdítása, az élelmi szerek hamisításainak meggátálása iránt történt és tervezett intézkedések: megaunyi oly feladat, mely a közigazgatási viszonyok javítását czélozza s melyet a kormány tényleg munkába vett és a rendelkezésére álló anyagi erőkhöz mértén teljesíteni fog. (Elénk helyeslés.)

Nem kevésbé veszi igénybe a kormányzás figyelmét ipari és kereskedelmi fejlődésünk biztosítása, ahol gondosan mérlegelendő különösen az újabb időben mutatkozó agrár irányzatok folytán a különböző, sokszor ellentétes, vagy legalább amaz érdekeknek helyes irányban és egyensúlyban tartása.

Már ez év folyamán forgalmi érdekeink fejlesztése is gondunk tárgyát képezte, a helyi érdekű vasutak sorozatára vonatkozó törvényeket alkottunk, de különösen az ország keleti részére való tekintettel nagy fontosságú és Romániával való forgalomra nézve jelentékeny mozzanat a székelyvasutak kiépítésének biztosítása, (Elénk helyeslés.) melyhez még legközelebből reméljük az Alvincz-Felek-Veresoronnyi csatlakozást létrehozhatni. (Helyeslés.)

De hogy helyi érdekről is szóljak, remélem, hogy talán már legközelebből a Szilágy-Somlyó-Margittai helyiérdekű vasut kiépítése is lehető lesz. (Elénk éljenzés.)

Hasonlóképpen csak részben lesz törvényhozási alkotásu de nagyfontosságú és a kormány elhatározott szándékáról és tervszerű működéséről tannskodik, mit még a vallás és közoktatásügyi kormányzat köréből elmondandó vagyok, ugyanis a lelkesi kongruára nézve jelenthetem, hogy Ő cs. és apostoli kir. Felsége úgy a nagyobb, mint a kisebb egyházi javak jövedelmének összeírására vonatkozó utasításokat jóváhagyni méltóztatott. (Elénk helyeslés.) Ezek kapcsán elkészültek a részletes szabályzatok és rendeletek is, úgy hogy az összeírás rövid idő aiatl és remélhetőleg még ez év folyamán megkezdhető lesz. (Helyeslés.)

A katolikus autonómia ügyében elhatározta a kormány, hogy a képviselőház egy korábbi határozatának is megfelelően, közelebből előterjesztést tesz a Felségének a kongresszus összehívására nézve. (Elénk helyeslés.)

Ezen kongresszus lesz hivatta arra, hogy a változó viszonyokra való tekintettel újabb megfontolás és tárgyalás alá vegye az 1871. évi congresszus által felterjesztett szervezeti szabályokat.

Az egységes jogi államvizsgálat tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter újabb törvényjavaslatot fog előterjeszteni, de ezzel kapcsolatba kívánja hozni a felső jogi oktatás teljes vizsgarendszerének reformját. Ugyancsak a vallás- és közoktatásügyi miniszter rövid idő alatt bemutatja a képviselőháznak a köteles példányokról szóló törvényjavaslatot. — Az orvosi szigorlati szabályzat reformjának elkészítése már a legutolsó stádiumban van s így rövid idő választ el az erre vonatkozó szabályzat kibocsátásától. (Helyeslés.)

A vallás és közoktatásügyi miniszter programjához híven, a tanárképzés alapjában való reformálását tüzvén maga elé a behatódó képzés czéljából már az iskolai évben internatust, a báró Eötvös József kollegiumot állított fel Budapesten, és ezzel kapcsolatban az ugynevezett tanárképző intézet gyökeres reformját is megvalósítani óhajlja. — Gondolkodott arról is, hogy középiskolai tanáraink számára tervszerű program alapján magyar tudományos kézikönyvek készüljenek, melyeket eddig csaknem teljesen nélkülöztünk. (Elénk helyeslés.) Ezzel lesz tulajdonképpen a magyar tudományos tanirodalom alapja megvetve. — A vallás és közoktatásügyi miniszter a kereskedelmi iskolák számára új tantervet és rendtartást már ezen iskolai évben életbe léptetett. A középiskolai törvény végrehajtásul a középiskolai igazgatók részére utasítást dolgoztatott ki. (Helyeslés.)

A népoktatás terén a népoktatási törvény revíziójára a kellő törvény-előkészítő intézkedések különös tekintettel a polgári iskolák reformjára is megtétettek. (Helyeslés.)

Ime tisztelt választó közönség, önök előtt áll nagy vonásokban azon politikai irány, melyet a kormány, melynek tagja lenni szerencsés vagyok, követ; önök előtt áll röviden,

talán hézagosan vázolja az, mit eddig tetünk és az mit tenni szándékozunk. Ha ezt tárgyilagosan méltóztatnak megbirálni, nem lehet, hogy akár határozatlansággal, akár tervtelen kapkodással vádoljanak. (Zajos éljenzés.) Nem a hangzatos szép szavak felelősség nélküli sikamlós politikája ez (Igaz! ugy van!) nem az ábrándos utópiák lehetetlen légvárait építő szük látókörű hazafiak politikája ez. Az ut, melyen haladni törekszünk, az óvatos körültekintés de biztos haladás útja. (Élénk éljenzés.) Ez uton haladva lehet fokozatosan fejleszteni szellemi és anyagi erőnket. Ez uton haladva nem jövünk ellentétbe állami érdektársainkkal, nem a mivelt Európával, ez uton haladva az összetartozandóság tudatában, annak előnyeit felhasználva a közös és biztos fegyveres védelem erejére támaszkodva leszünk együtt erősek kifelé és bent bentott duzzadó-vitorlával haladhatunk megalkotandók megszilárdítandók az erős egységes magyar nemzeti államot. (Zajos tetszés és éljenzés.)

Tisztelt választók! Ez utra hívom önöket, ez uton kövessenek. (Hosszantartó élénk tetszés, helyeslés és éljenzés.)

IDÓJÁRAS.

Legnyomás: reggel 7 órakor 765.8 milliméter. délután 2 órakor 763.8 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 14.1, délután 2 órakor C° + 23.8. Szél irányja és ereje: reggel 7 órakor DK. 4. délután 2 órakor DK. 4. Felhőzet: reggel derült, délután derült. Csapadék az előbbi 24 órában: 0 milliméter.

Aradmegyei virilisták.

— A osillaggal jelölteknek kétszeresen számít az adó. —
(Vége.)

Horvát Lipót lelkész Világos 323 forint 20 kr*, Weisberger Lipót bérő Bokszeg 320 frt 38 kr, Gálik János föld. B.-Csaba 316 frt 28 kr, Kelemen István föld. Pécska 312 frt 45 kr, Kohn László keresk. Zsigmondháza 311 frt 50 kr, Tamásdán István lelkész Ó-Pécska 310 frt 88 kr*, Jäger Antal földész Glogovác 308 frt 41 kr, Gantner János földész Uj-Szent-Anna 307 frt 28 kr, Gábrí Károly birt. Szabadka 306 frt 20 kr, Deutsch Jakab keresk. Kurtics 304 frt 65 kr, Holiaky Imre birt. Acsuva 304 frt 34 kr, Szigmeth János föld. N.-Pereg 301 frt 28 kr, Haj András föld. Szemlak 300 frt 26 kr, Wittman Miksa föld. Elek 299 frt 23 kr, Erkel János mérnök Gyula 295 frt 91 kr, Istvanffy Béla birtokos Szemlak 294 frt 88 kr, Adám József malomtulajd. Elek 294 forint 82 kr, Zairos János föld. M.-Egyháza 294 frt 44 kr, dr. Issekutz Károly főorvos Arad 293 frt 46 kr*, Klein György földész Elek 292 frt 49 kr, Amment János föld. Elek 292 frt 27 kr, Tafer Bernát bérő M.-Egyháza 292 frt 26 kr, Tamásdán János földész Ó-Pécska 291 frt 79 kr, Novák István kir. jbiró Ó-Pécska 291 frt 36 kr*, Schwartz Armin regále-bérő 7 Radna 290 frt 24 kr.

Szekula Péter föld. B.-Világos 289 frt 64 kr, Szentpétery Antal birt. A ad 288 frt 23 kr, Vásárhelyi Béla birt. Arad 287 frt 73 kr, Elias Adolf keresk. M.-Pécska 286 frt 66 kr, itj. Novák Péter birt. Vaszoja 284 frt 28 kr, Burdán János lelkész Szintye 283 frt 70 kr*, Fikler József birt. M.-Pécska 282 frt 64 kr, Hunyady János lelkész Szent-Márton 282 frt 34 kr*, Pavlovits Szilárd keresk. Pantota 282 frt 30 kr, Róth Jakab bérő Szemlak 281 frt 75 kr, Braun Fülöp keresk. Erdőhegy 280 frt 89 kr, Deutsch S. József birt. Sojmos-Buosáva 279 frt 77 kr, Ganea Demeter lelkész Szemlak 279 frt 42 kr*, Mahler Tamás birt. Buttyin 278 frt 82 kr, Burián László Silingyia 278 frt 22 kr, Mezey Béla birt. Apateleak 275 frt 69 kr, Sonnenschein Károly keresk. Berza 275 forint 05 kr, Vásárhelyi József birt. Lókósháza 274 frt 95 kr, Hammer Miksa gőzmalom-tulajdonos Elek 274 frt 77 kr, Braun Ferenc földész Elek 273 frt 68 kr, Paskutz Márk lelkész Ó-Világos 272 frt 60 kr*, Wiesenmayer János földész Uj-Szt.-Anna 269 frt 12 kr, Szkrainka Lajos malom tulajd. M.-Pécska 268 frt 21 kr.

Cs. Szabó Mihály földész Kis-Pereg 266 frt 88 kr, Fritz János földész Német-Pereg 264 forint 74 kr, Hammer Antal földész Elek 263 frt, Sigmét Mihály földész Elek 262 frt 36 kr, Reisz György földész Elek 261 frt 31 kr, id. Issekutz István birtokos M.-Pécska 260 frt 84 kr, Ponta György (Giozu) földész Ó-

Pécska 260 frt 82 kr, Kelemen András földész M.-Pécska 260 frt 15 kr, Ursz Gyávid földész Kurtics 260 frt 8 kr, Wittmann György (Max) földész Elek 256 frt 42 kr, Wittmann Mihály földész Elek 256 frt 29 kr, Zibauer Lajos birt. Kurtics 256 frt 29 kr, Fidi Lajos birt. Kurtics 254 frt 80 kr, Korek Péter birt. Kujed 254 frt 26 kr, Sármezey Árpád birt. Szépfalu 253 frt 60 kr, Orth József lelkész Uj-Szent-Anna 253 frt 28 kr.*

Keveresán Fülöp föld. Ó-Pécska 252 frt 40 kr, Fritz Lőrincz föld. N.-Pereg 252 frt 34 kr, Perv János földész Seprős 252 frt 15 kr, Evuczián János lelkész Ó-Pécska 250 frt 98 kr*, Kömives Mihály földész M.-Pécska 250 frt 10 kr, Krip József kir. közjegyző M.-Pécska 248 frt 52 kr*, Wittmann Ferenc földész Elek 247 frt 75 kr, Ross János földész Szemlak 246 frt 73 kr, Fehér György ügyvéd B.-Jenő 246 frt 59 kr, Raucobauer Ferenc földész Kerek 246 frt 43 kr, Engel Mór kereskedő Forray-N.-Iratos 245 frt 80 kr, Scheer Ede földbérő Csermő 245 frt 25 kr, Schiller Mór kereskedő Pleskuca 245 frt 06 kr, Adamovits Lázár lelkész Szemlak 244 frt 24 kr*, Grósz József bérő Kládova 244 frt 09 kr, Karton Ede keresk. Bokszeg 243 frt 49 kr, Elías Sámuel keresk. Ó-Pécska 242 frt 73 kr, Hammer Miksa földész Elek 242 frt 14 kr, Mencer Armin keresk. Szent-Márton 241 frt 41 kr.

Mára Miklós földész Ottlaka 240 frt 62 kr, Amment Antal birt. Buttyin 239 frt 48 kr, dr. Keil Lipót ügyvéd Arad 239 forint 22 krajczár, Bugyisán György föld. Kerek 237 forint 72 krajczár, Petkovics István földész R. Világos 237 frt 49 kr, Tamásdán Péter földész Ó-Pécska 234 frt 32 kr, Herold Alajos földész Zsigmondháza 233 frt 89 kr, Kodreán János földész Sikió 233 frt 60 kr, Jäger József földész Glogovác 233 frt 10 kr, Dániel Gergely birt. Arad 232 frt 72 kr, Bone Mihály földész Kurtics 231 frt 68 kr, Beles János lelkész Odvos 231 frt 08 kr, Sztán Tódor földész Kerek 230 frt 83 kr, Kohn Mór kereskedő Silingyia 230 frt 53 kr, Sánka Vilmos birt. Csermő 230 frt 28 kr, Ponta János földész Kuvin 229 frt 55 kr, Korek Antal birt. Kujed 227 frt 53 kr, id. Schäffer Adam földész Szemlak 227 frt 30 kr, Singer Adam földész Elek 236 frt 38 kr.

Weizel Salamon kereskedő Taucz 226 frt 20 kr, Spitzer Mór kereskedő Szemlak 225 frt 39 kr, Berger Izrael kereskedő Sikula 224 frt 55 krajczár Csoty János birt. Radna 224 frt 15 kr, Mayer János bérő Uj-Szent-Anna 223 frt 92 kr, Mornaila József földész Simánd 223 frt 70 kr, Bulboka Jakab földész Kurtics 223 frt 69 kr, Igrisan Eufém földész Ó-Pécska 223 frt 18 kr, Vasecz Pál vendéglős Radna 220 frt 87 kr, Mester Imre földész M.-Pécska 220 frt 38 kr, Lederer Sándor kereskedő Szalatina 220 frt 29 kr, Verzár Márton bérő Ó-Pécska 220 frt 10 kr, Ursz Illés földész Kurtics 219 frt 87 kr, Schiesinger Jakab keresk. Paulis 218 frt 27 kr, Kari Márton földész Kurtics 217 frt 64 kr, Hajas Mátyás földész M.-Pécska 217 frt 11 kr, Blau Mór keresk. Soborsin 216 frt 25 kr, Schreiber Fülöp keresk. M.-Pécska 216 frt 7 kr, Königsthal Jakab kereskedő M.-Pécska 216 frt 4 kr, Bogdán György földész Agris 216 frt 2 kr, Niklausz Antal földész Ó-Szent-Anna 214 frt 68 kr, Onu Lubomir földész Kovaszinoz 214 frt 56 kr.

Csora János lelkész Mikalaka 214 frt 34 kr*, Kabdebó Károly birtokos Talpas 214 frt 21 kr, Hatzeihoffer József földész Szent Márton 211 frt 22 kr, Vertács Akony János föld. Ó-Pécska 210 frt 69 kr, Kautmann Sándor keresk. Simánd 209 frt 94 kr, Kocsik Mátyás föld. M.-Pécska 209 frt 56 kr, dr. Fehér Mauó ügyvéd M.-Pécska 209 frt 46*, Philip Ignác bérő Elek 209 frt 31 kr, Philip Jakab bérő Elek 209 frt 31 kr, Philip Leo bérő Elek 209 frt 31 kr, Wittmann János (Balz) földész Elek 208 frt 89 kr, Török Géza bérő Simánd 208 frt 84 kr, dr. Barb Dóme lelkész Ó-Pécska 208 frt 08 kr*, Gavrilovits István jbiró irnok Ó-Pécska 207 frt 57 kr, Bulboka Vasul földész Kurtics 207 frt 10 kr, Katona Mihály földész M.-Pécska 206 frt 92 kr, Pösszert Ferenc birt. Buttyin 206 frt 79 kr, Senk Ferenc szolgabíró Arad 205 frt 90 kr.

IDÓJOSLAS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Változó felhőzet. — Enyhe. — Északon csapadék. — Később borulás.

HIREK.

Szeptember 12. Csütörtök. Róma. kath. naptár: Tóbiás. — Protestáns naptár: Tóbiás. — Görög-keleti naptár (aug. 31.): Boldogasszony öve. — A nap két 5 óra 35 perczkor, nyugszik 6 óra 18 perczkor.

Szabadságharozó emléktárgyak országos kiállítása (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Könyvtár-nyitva van szerdán és szombaton 8—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

— A gyászoló Arad. A r a d-város közönsége minden alkalommal kimutatta, hogy valamin a hazafiságban, úgy az ország jeleseit ért csapásokból mindig kivette a részét, ha mással nem is, de a vigaszt nyújtó részvét ekletans kifejezésével. A méltán tisztelt és szeretett József főherczeg családját sujtott csapás alkalmával is általánossá lett a gyász. A fekete zászlók már napok óta lengenek a fő és mellék utcák számos köz és magán épületéről, tegnap délután pedig, mikor az ifjan és tragikusan elhunyt László főherczeg Budapestén az örök béke helyére kísérték, az aradi kereskedők köre egyszeru, komoly felhívására az összes aradi kereskedők zárva tartották üzleteiket. Mig a harangok szüntelenül kongtak méla komolysággal jelentve szomoruan a néhai daliás főherczeg utolsó útját, addig szünetelt a munka a városban és áldozott mindenki a kegyeletnek.

— Rekvium László főherczegért. Az aradi Minoriták templomában néhai László főherczeg Ó Fensége lelküdvéért az ünnepélyes gyász-istentiszteletet f. hó 14-én szombaton d. e. 10 órakor fogják tartani, melyre a polgári és katonai hatóságokat ezuton hívja meg Csák Czirjek minorita rendfőnök.

— Purczell br. távozik. Purczell Béla br. kir. posta- és távirafőnök, mint értesülünk, már a legközelebbi napokban elutazik új állomáshelyére, Brassóba. A távozó főnök tiszteletére az aradi kir. posta és táviratisztek szombat este a városligeti vendéglőben bucsubankettet rendeznek.

— Anyakönyvvezetők oktatása. A belügyminiszter értesítette városunk polgármesterét, hogy az anyakönyvi felügyelő még e hó folyamán a jatt fogja az anyakönyvvezetők és anyakönyvvezető helyettesek be tanítását eszközölni.

— Zárlat az államvasutak vagyonára. Némely hirlapban azon hír közöltetett, hogy a magy. kir. államvasutak összes ingó és ingatlan vagyonára a végrehajtás és zárlat elrendeltetett. A tényállás kiegészítésére és illetőleg helyreigazítása véget illetékes helyről arról értesülünk, hogy ez a nagy hanggal kiközölti 37.207/95. sz. végzéssel elrendelt végrehajtási eljárás csupán 30 frt erejéig tétetett folyamatba. De még ez az intézkedés is tévedésen alapul. Alperesi vasut ugyanis az első bíróság által behozott ítélet után azonnal bírói letétbe helyezte a lejárt marasztalási összeget, és folytatolag a később lejárt részleteket. A másodbíróság ítélete után nem volt azonban abban a helyzetben, hogy a marasztalási összeget kifizethette volna: mert a perbeli követelés 50000 frt és járuléka erejéig egy harmadik személyre engedményeztetett és többek részére végrehajtásilag betiltatott. Ily körülmények között, tekintve különösen, hogy az ügy érdeme a kir. kuriánál végleges eldöntést még nem is nyert, meg kellett alperesi vasutnak nyugodnia abban, hogy a perbeli összeget bírói letétbe helyezte, és a törvény értelmében nem várhatta hogy a dobszó tárgyal szolgált 30 frt miatt a kielégítés a betiltott és engedményezett követelés alapján felperes javára elrendeltetik. Felperesnek különben nem állott módjában a nem is szabályszerűen elrendelt végrehajtást és zárlatot foganatosítani, mert a vasut, bár tartozatlanul újból letétbe helyezte a 30 frtot és már most a fölött vitatkozhatik majd felperes az ő hitelezőivel.

— Az aradi hirlapírók és írók köre f. hó 15-én, vasárnap délután két órakor az egyet helyiségében választmányi ülést tart, amelynek tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Pénztári jelentés. 3. A munkaprogramm megállapítása. 4. Az év-

könyv és egyéb tárgyban teendő indítványok.
5. Tagfelvétel. A tárgyak fontosságára való tekintetből a tagoknak teljes számban való megjelenését kéri Brankovics György elnök, Hrabovszky Lajos titkár.

— **Kereskedelmi akadémiánk látogatottsága.** Az Aradvárosi Kereskedelmi Akadémián, mint értesülünk, a folyó iskolai évre összesen 209 növendék iratkozott be, tizenötlet több, mint az előző iskolai évben. Ezzel kereskedelmi akadémiánk a látogatottság tekintetében is a vidék legelsőrendű szakiskolái közé emelkedett. A beiratkozott növendékeknek az osztályok szerint való eloszlása igen egyenletes, a mennyiben az alsó osztályba jutott 70, a középsőbe 71, a felsőbe 68 növendék. Természetes, hogy ilyen létszám mellett mind a három osztály párhuzamos, a mi annyit jelent, hogy kereskedelmi akadémiánk két normalis látogatottságu intézetnek terjedelmével bír. Ha figyelembe vesszük, hogy a f. évi szeptember hó 1-én életbe léptetett új szervezet értelmében 40 növendéknél többet egy osztályba fölvenni nem lehet, igen megközelítettnek látjuk azon hatást, a meddig ezen szakiskolánk a jövőben esetleg még terjeszkedhetik, miután hallomásunk szerint a tanterem hiánya miatt még több párhuzamos osztályt felállítani nem lehet. Az erőteljes gyarapodásnak a tényei mindenesetre megnyugtatók lehetnek azokra nézve, a kik az akadémia érdekében sokat fáradoztak és anyagi áldozatokat is hoztak. Fokozhatja az örömeiket az is, hogy az internatus is jó fejlődésnek indul, a mennyiben ez idén oda is hat növendékekkel több lépett be, mint az előző évben. Az internatusban összesen 34 növendék van elhelyezve. A főlezaprodott munka folytán a tanárkart is erősíteni kellett egy rendes és egy bejáró tanárral. Jelenleg az igazgató és a most először fungáló 5-6 hitoktató kivül a következő tanárok működnek az akadémián: Kabdebó Lajos, Pinterits Károly, dr. Schmidt János, Somogyi Gyula, Varga Imre rendes tanárok; Haslinger Ferencz, Laukó Albert, dr. Marschall Lajos, Révész Nándor, Scholcz Róbert, Stauber József és Székely Salamon mint bejáró tanárok.

— **Jegyzőválasztás Mikalákán.** Levelezőnk írja: A mikalakai megüresedett jegyzőséget választás útján folyó hó 28-án fogják betölteni. A választást a mikalakai községhezán Ortutay Gyula központi főszolgabíró fogja vezetni. A pályázatok folyó hó 27-ig bezárólag az aradi főszolgabírosághoz nyújtandók be.

— **Huszárok a Marosban.** Négy huszárezred a Maroson tartja az idén usztatási gyakorlatait, melyeket mint a zentai lovassági műveletek egyik fénypontját fognak a királynak bemutatni. A huszárezredek u. m. a 3-ik Hadik, a 15-ik Pálffy, a 4-ik kecskeméti és 8-ik pécsi honvédhuszárezred Makón gyülekeztek a próbák megtartása végett, melyek igen érdekesnek ígérkeznek, mert első eset, hogy a sebesen folyó Maroson ily nagy tömeg lovasság uszik át. A négy huszárezred e hó 18-án érkezik meg Zentára, hol a Tiszán az Eugen sziget mellett tartják meg a nagy usztatási gyakorlatot a király előtt.

— **A szemlái pópá.** A szemlái oláh pópá, a napokban megfenyegette a magyar kormányt, amely elég merész volt a pópá izlése és akarata ellenére valamit elrendelni. A kormány a napokban teljes fizetésével nyugdíjazta Petranucz János szemlái tanítót, akit magyar érzelmei miatt az odaváló oláh-ság, főképp a pópá fölötté gyűlölt. A kormány a nyugdíj egy részét az egyházközségre vetette ki s a pópá emiatt haragszik. Bujtogat az oláhok között s a napokban azt a határozatot hozatta velük, hogy ha a kormány fel-

nem menti őket a nyugdíj fizetés alól, akkor áttérnek a görög keleti vallásra. A kormány, amely a fenyegetésről még nem szerzett tudomást, mindeddig nem vonta vissza rendeletét.

— **Az ujonczok bevonulása.** Még csak pár hetük van hátra a szabad életből azoknak az ujonczoknak, kiket a közelgő október hó a 33-ik gyalogezredhez a szolgálatra beszólit. Ez az év különben kedvező a berukkolás tekintetében az ujonczokra, mert a rendes szokástól eltérőleg nem 1-én, hanem egy egész héttel később 7-én kell bevonulniok. A behívó jegyek a katonai ügyosztálynál már készen vannak s a napokban szétküldetnek.

— **A tótváradai állomáson a napokban** — mint tudósítónk írja — nagy tűz okozott riadalmat. A szlatinai Munk H. és fia fakeskedő czégnak, mintegy 4000 frtot meghaladó különböző faárnya égett le. Ugyanekkor a vasutársaságnak egy 1500 frtot érő hidmérlege is összeégett. A tűz keletkezésének oka ismeretlen, de valószínűleg a gőzmozdonyból kiugró szikra okozta a tüzet.

— **Gyermekek tolvaja.** Zsenge korában tért a bűnös utra Pujki Karolin, aradi leányzó. Kis gyermekeket édesgetve magához, azok fülbevalóit, ékszereit lopkodta el. Tegnap a czirkusz tájkán Gábor György kis leányának arany fülönfüggőt akarta ellopni, midőn rajta vészett. A rendőrség letartóztatta.

— **Kutyamarások.** Az aradi főorvosi hivataltól vesszük az alábbi ebmarásokról az értesítést. Urbloczky Kálmán cipészt az alsókarján, Tenger Erzsókot a homlokán harapta meg két eb. Az állatokat megfigyelés alá vették.

— **Az athéni olimpiai játékok.** Az olimpiai játékok színhelyén — mint egy Athénből érkezett távirat jelenti — már rendezik a karzatokat és ülőhelyeket. A külföldi sportegyesületek tagjai, a hivatalos külföldi személységek, a görög és a külföldi sajtó képviselői, a parlament és a diplomáciai testület tagjai, a tábornokok, stb. mind kényelmes helyet találnak, mert a Stadionban 70,000 ember talál kellő elhelyezést. A Stadion e szerint a világ legnagyobb színháza lesz.

— **Panik egy templomban.** Nagy panik volt vasárnap reggel az atkolini templomban, Csehországban. A falucskában ugyanis épen mise alatt óriási vihar dühöngött. A templom zsúfolva volt, s épen abban a pillanatban, a melyben a pap a miatyárokot mondta, a templomba óriási dőrejjel becsapott a villám. A panik óriási volt. Az emberek rémületükben nem találták meg a kijáratot. Hozzájárult ehhez hogy sokan súlyos égési sebeket szenvedtek s osakis egyes polgárok lélekjelenlétének köszönhető, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt.

— **A Rothschild elleni merénylethez.** A párisi rendőrség információkat szerzett B. Viktor felől, a kit tudvalevőleg a Rothschild ellen elkövetett merénylet tettesének tartanak, a chalonai ipariskolától és az algieri tirailleur ezred parancsnokságától. A rendőrség az északi vasutnak különösen azokat a műhelyeit kíséri figyelemmel, a melyekben B. Viktor dolgozott, mert eddig is anarchistáknak tartották az ott dolgozó munkásokat, dacára, hogy a fizetésük igen nagy. B. Viktort hanyagság miatt bocsátották el a szolgálatból. Utólag kitűnt, hogy B. Viktor tulajdonképeni neve Leon Bolay s Mendében született, Lozére megyében. Az apja részt vett a kommune felkelésben. Mielőtt Bolay az északi vasut műhelyébe lépett, megszerezte a baccalaureatust. Utóljára Passyban volt alkalmazva. A Journal des Débats említi, hogy Payberand vizsgálóbíró tegyeimi vizsgálatot kért a conciergerie fogház igazgatója ellen, mert Bolayt Payberand engedélye nélkül megbotrovtatták.

— **Uj hajó-óriás.** A hamburgi Amerika-Line-társaság egy akkora hajónak az építését határozta el, a mely az összes eddig létezőket felülmulja. Ez a hamburgi leviathan 20,000 tónna vizet fog kiszorítani, tehát 15 százalékkal többet, mint a Campania és Lucania nevű legnagyobb angol személyszállító gőzösk. Körülbelül 240,000 mázsa rakományt fog elbirni.

A hajót Angolországban készítik, mert a német hajógyárak, a melyek ilyen terjedelmű hajók építésére be vannak rendezve, tulságosan el vannak foglalva. A technika roppant előhaladottságáról tanuskodik az, hogy a vállalkozó hajógyár kötelezte magát ezt a kolosszust tíz hónap alatt elkészíteni.

— **Nagy vasuti szerencsétlenség.** Párisban — mint egy távirat jelenti — újabb vasuti szerencsétlenség híre terjedt el. A hírek valószínűleg bizonyultak. A Párisból a Saint Lazare-pályaudvarból tíz óra husz perczkor Versaillesbe induló vonat a Batignolles alagút előtt egy másik helyi vonattal összeütközött. Az összeütközés nagyon heves volt. Leirhatatlan pánik keletkezett az utasok között; tizennyolc ember megsérült és a közellevő Beaujon-kórházba szállították őket. Azonkivül számtalan ember könnyű sérülést szenvedett. Ha az egyik vonatvezető az utolsó pillanatban nem adott volna ellengőzt, a katasztrófa megmérhetlen dimenziókat ért volna el. A vonaton ugyanis több száz ember volt kik mind kirándulásra indultak. A két vonatvezető sérült meg legsúlyosabban. A forgalmi zavar egész éjjelen át tartott.

— **A kolera terjedése.** A melegebb évszakokban szinte elmaradhatlan a kolera. Mindenütt vannak olyan tisztátalan helyek, a hol ez a pusztító rém betéskelheti magát, hogy aztán magához ragadja gyanútlan áldozatait, melyek különösen az alsó néposztály soraiból kerülnek ki. Az idén nálunk szerencsére nem igen mutatkozott, Tarnopolban azonban egymásután szedi áldozatait. Tegnap és tegnapelőtt négy ember betegedett meg és négy ember halt el kolerában.

HYMEN.

Latzkovic Gyula temesvári kir. albiró tegnapelőtt vezette oltárhoz az ottani róm. kath. templomban Varga Anna kisasszonyt, Varga János volt aradi lapszerkesztő és hírneves népdalköltő leányát, Avarffy Gyula kir. táblai bíró bájos gyámleányát. Násznagyok voltak Avarffy Károly dr. és Pálffy Elemér orsz. képviselő.

Nagykarácsonyfalvi Tóth József kir. háromszögelési segédmérnök eljegyezte Urszics Lyubicza kisasszonyt, Urszics Vazul aradi kir. törv. jegyző leányát.

Schlözinger Lipót aradi lakos vasárnap tartotta eljegyzését Fellner Etelka kisasszonnyal a jelenleg Aradon időző Henry-czirkusz egyik hölgy tagjával.

TANÜGY.

(—) **Iskolai értesítés.** Az Aradvárosi Kereskedelmi Akadémián az érettségi pótló és javító vizsgálatok f. hó 14-én — szombaton — délelőtt tartatnak, miről az érdekelteket ez úton is értesíti az igazgatóság.

SPORT.

+ **Az aradi polg. lövészegylet** által f. é. szeptember hó 7. 8. és 9-én tartott nagy verseny díjlövészet eredményéről.

A mély lövésekre kitűzött díjakat nyerték és pedig:

1. Lurez Vilmos vendéglős Déváról legjobb szeglvéssel, 2. Bródy József, 3. Dr. Adler Lipót szeglvéssel, 4. Fricz József, 5. Kosztka Emil, 6. Domonkos Lajos, 7. id. Müller József, 8. Magyar Ferencz, 9. Heinz Gábor, 10. Joó Béla, 11. Klein Ignác, 12. Tóth Mihály, 13. ifj. Müller József, 14. Múlek Lajos, 15. Lurez Vilmos, 16. Kosztka Emil, 17. Magyar Ferencz, 18. id. Müller József, 19. Klein Ignác, 20. Lurez Vilmos 4 lövéssel. — A többi 4-es lövések egy koronával díjaztattak.

A kör díjakat nyerték és pedig:

1. Heinz Gábor, 2. Magyar Ferencz, 3. Domonkos Lajos, 4. Lurez Vilmos, 5. Tóth Mihály, 6. Kosztka Emil, 7. Bródy József, 8. Klein Ignác, 9. Dr. Múlek Lajos, 10. Szende Aladár, 11. id. Müller József, 12. Gebhardt István, 13. Joó Béla, 14. Dobiáschi S., 15. Dr. Adler Lipót, 16. Weisz Dávid, 17. Tóvi Arthur, 18. Vészi Károly, 19. Apor Gyula.

A legtöbb mozsár díjakat nyerték és pedig:

1. Magyar Ferencz, 2. Klein Ignác, 3. Domonkos Lajos, 4. Lurez Vilmos, 5. Kosztka Emil, 6. Joó Béla, 7. id. Müller József, 8. Fricz József, 9. Heinz Gábor, 10. Dr. Múlek Lajos.

Találókát löttek:

	Szeg	4	3	2	1
Luroz Vilmos	1	3	27	36	41
Bródy József	1	—	13	17	10
Dr. Adler Lipót	1	—	5	7	5
Frick József	—	1	19	37	21
Kosztka Emil	—	3	29	44	38
Domonkos Lajos	—	1	30	59	32
Id. Müller József	—	2	18	19	11
Magyari Ferencz	—	3	24	32	29
Heinz Gábor	—	1	19	26	29
Joó Béla	—	1	18	28	21
Klein Ignác	—	3	41	79	49
Tóth Mihály	—	1	13	15	9
ifj. Müller József	—	1	19	25	18
Dr. Müller Lajos	—	1	17	19	16
Dobiaschi J.	—	—	15	19	19
Gebhardt István	—	—	11	14	9
Vérsi Károly	—	—	9	11	7
Weisz Dávid	—	—	6	9	5

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVESZET.

* A színtársulat új komikusa. Az aradi saisonra Leszkay András Gyöngyi Izsót az ismert kitűnő színészt szerződtette komikusnak, a ki először Kövessy Albert bohózatában, „Goldstein Számi” ban mutatkozik be az aradi közönség előtt. Gyöngyi Izsó külföldben virágvasárnaptól kezdve a vizsínházhoz van szerződve. — Főris István, a ki most betegsége miatt pihenőt tart, már anynyira visszanyerte egészségét, hogy októberben ő is megkezdí működését. Így hát komikusok dolgában nem lesz hiány Aradon. — A másik új tag Tóth Elek, a budapesti konzervatórium végzett növendéke, kit szíriemes szerepkörre szerződtetett a direktzió.

TÁVIRATOK.

Anyakönyvvezetők kinevezése.

Budapest, szept. 11. (Saj. tud. táv.) Perczel Dezső belügyminiszter a biharvármegyei anyakönyvvezetőket kinevezte. A kinevezéseket a hivatalos lap holnap közli.

Lezuhant jégtömegek.

Bern, szeptember 11. (Saj. tud. táv.) Az Alteis hegyről lezuhanó óriási jégtömegek a völgyben három kilométernyi területet elborítottak és sok embert és tömérdek állatot agyonütöttek.

A szerb király házassága.

Belgrád, szeptember 11. (Saj. tud. táv.) N a t á l i a királyné Biarritzból e hó vége felé Belgrádba jön, de csak néhány napig marad itt, azután ismét Biarritzba tér vissza. A király házasságának híre még komoly politikai körökben is napok óta el volt terjedve. Az egyik versió szerint orosz nagyhercegnőről lenne szó, mások szerint a hesseni hercegnővel való házasság terve valósulna meg. Állítólag a csár is beleegyezését adta volna, de csak azon feltétel alatt, hogy Milán állandóan Párisban marad. Erre vezetik vissza Milán költözködését és azon elhatározását, hogy többé nem tér vissza Szerbiába.

Elhunyt metropolita.

Belgrád, szeptember 11. (Saj. tud. táv.) A prizrendi szerb metropolita M e l e n t i u s püspök hosszas betegség után meghalt. A szerbek remélik, hogy a porta régebbi ígéretéhez képest tiszta szerb püspököt fog Prizrendre kinevezni.

A kolera.

Konstantinápoly, szept. 11. (Saját tud. táv.) B r u s s z á b a n több koleraeset fordult elő, s azért a márványtengerről jövő szállítmányokra 10 napi vesztégzárát rendeltek el.

KÖZGAZDASÁG.

— Az aradi kereskedelmi és iparkamara közérdekű közleményei. Az aradi kereskedelmi és iparkamara irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthető:

A m. kir. államvasutak gépgyári igazgatóságának pályázati hirdetménye az 1895—6. évben szükséglegendő bányafa és egyéb keményfanemből előállítandó műszer é. épületfa mennyiség szállítása iránt. (4387. szám.)

A m. kir. államvasutak igazgatóságának az 1895. évben szükséglegendő megmunkált tengelyek szállítására vonatkozó pályázati hirdetménye. (4449. sz.)

A m. kir. szegedi II. honvéd kerületi parancsnokság hirdetménye a honvédsapatok élelem szükségletének biztosítása iránt. (4498. szám.)

A m. kir. államvasutak igazgatóságának pályázati hirdetménye 1896. évben szükséglegendő leparolt ásvány kenő, vulkán olaj, tisztító és gázolaj szállítására vonatkozólag. (4499. szám.)

A m. kir. államvasutak igazgatóságának az 1896-ik évben szükséglegendő aczel- és vasneműek szállítása tárgyában kiirt pályázati hirdetménye. (4524. szám.)

A m. kir. államvasutak szegedi füzletvezetőségének pályázati hirdetménye különféle anyag és leltári cikkek szállítása iránt. (4716. szám.)

A m. kir. államvasutak miskolci füzletvezetőségének pályázati hirdetménye különféle leltári és anyagüzeti cikkek beszerzésére vonatkozólag, (4727. szám.)

A temesvári 7-ik hadtest és a közös biztosító bizottság hirdetményei a közös hadsereg és m. kir. honvédség élelem szükségletének biztosítása iránt. (4760. szám.)

— Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok. 1895. évi szept. hó 10-én. Hízott sertés árak: 1. Magyar első rendű: 1. Öreg nehéz (páronkint 400 kilon felüli súlyban) —. —. krig. Öreg közép (páronkint 300—400 kilogramm súlyban) —. —. krig. Fialat nehéz (pkint 320 kilon felüli súlyban) 52.—58. krig. Fialat közép (pkint 251—320 krig súlyban) 52.—58.5 krig. Fialat könnyű (pkint 250 kilon terjedő súlyban) 52.—52.5 krig II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilon felüli súlyban) —. —. krig. — Közép (pkint 220—280 kilon súlyban) —. —. krig. — Könnyű (pkint 220 kilon terjedő súlyban) —. —. krig. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilon felüli súlyban) 52.—53. krig. Közép (páronkint 220—260 kilogramm súlyban) 52.—58. — krig. — Könnyű (páronkint 220 kilon terjedő súlyban) 52.—52.5 krig. Sertés létszám 1895. szept. hó 8-án volt készlet 27691 darab. 1895. szept. hó 9-én felhajtott: 234 darab. 1895. szept. hó 7-én elszállított 284 db. 1895. szeptember 10-én maradt készletben 27457 drb. — A hízottsertés üzletirányzata: Változatlan.

S z e s z ű z l e t .

— Szeptember 11. —

Mai jegyzéseink: Készaru nagyban nyers szesz 52 forint 25 krajczár, kicsinyben 52 forint 75 krajczár hordó nélkül, per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatözsde.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 11. d. u. 5 óra.

Buza bászági új	6.05—6.50
Buza tiszavidéki	6.20—6.55
Buza pestvidéki	6.10—6.50
Buza fejmegyeyi	6.05—6.50
Buza bászakai	—
Roze új, elsőrendű	5.80—5.85
Roze új, másodrendű	5.50—5.55
Arpa takarmány	5.15—5.40
Arpa égetni való	5.60—6.30
Arpa sörfőzdei	6.90—8.—
Zab	5.95—6.30
Tengeri bászági	5.55—5.60
Tengeri másnemű	5.35—5.45
Káposzta-repeze bászági	8.68—8.78
Kóles	5.27—5.75
Buza márczius—április	6.74—6.75
Buza szeptember—október	6.22—6.24
Buza május—június	—
Roze szeptember—október	5.58—5.60
Tengeri május—június	4.52—4.53
Tengeri július—auguszrus	—
Tengeri októberre	5.90—5.35
Zab márczius—április	5.88—5.90
Zab szeptember—október	5.58—5.60
Káposzta-repeze auguszrus—szeptember 1894.	9.60—9.65

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktözsden.

Budapest, 1895. szeptember 11.

Magyar aranyjárdék 4 ¹ / ₂ %	122.25
Magyar koronajárdék 4 ¹ / ₂ %	99.75
Magyar arany 4 ¹ / ₂ %	124.25
Magyar ezüst 4 ¹ / ₂ %	103.50
Magyar keleti vasút 1876.	122.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	98.50
Magyar italmegváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.75
Magyar nyeremény-sorsjegy kölcsön	159.—
Tiszaszabályozási és szegedi kölcsön	149.—
Oszták papírjárdék	100.75
Oszták járdék ezüst	101.50
Oszták járdék arany	122.50
Koronajárdék	101.50
1860-iki államsorsjegyek	155.50
Oszták-magyar bankrészevény	1065.—

Hivatalos árfolyamok

a bécsi áru- és értéktözsden.

— Aradi ipar- és népbank pénzváltó-üzlet tudósítá. a. —

Bécs, 1895. szeptember 11.

Magyar koronajárdék %	100.—
Magyar hitelrészevény	486.50
Oszták hitelrészevény	409.75
Anglobank részevény	176.—
Laenderbank részevény	286.50
Bécsi bankmegváltási részevény	172.20
Oszták államvasút részevény	406.50
Déli vasút részevény	113.—
Oszták északnyugati vasút részevény	—
Oszták északnyugati (Elbevölgyi) részevény	291.50
Budapesti villamos városi vasút részevény	—
Balgó-tarjáni részevény	—
Rimamurányi részevény	287.50
Braessó közszabánya részevény	—
Dunagőzhajózási részevény	559.—
Lloyd-társulat részevény	570.—
Alpesi bányarészevény	104.60
Union	858.—
Török sorsjegy	78.60

VIZJELZÉS.

1895. évi szeptember hó 11-én reggel 7 órakor észlelt vízállások, időjárás és hőfokok a marosi és tiszai vizmérőzón:

Észlelési állomás	Hőmérsék. °C	Időjárás	Vízállás	
			ostimétr.	ostimétr.
Branyicska	+ 0	derült	—	—
Gyulafehérvár	+ 7°	derült	— 62	—
Arad	+ 18°	derült	— 149	—
Makó	+ 15°	derült	— 42	—
Szeged	+ 14°	derült	— 40	—

A + jel a 0 feletti hőmérsék és vízállásokat jelzi. A — jel a 0 alatti hőmérsék és vízállásokat jelzi. Arad, 1895. szeptember 11.

A m. kir. felymmérőnői hivatal.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Szeptember 11. —

Fehér Kereszt szálloda: Schwarzs Henrik kereskedő, Szászrégen. Farkas László kereskedő, Szászrégen. Neumann Emil könyvelő, Bécs. Szeifritz Oszkár tanár, Pécs.

KIS LOTTO.

Brünni:

2, 20, 21, 11, 15.

Felelős szerkesztő: Vass Geza.

NYILTTÉR.*

A háziipar fejlesztése miatt kinyilatkoztatjuk, hogy nem ált az, amit a női szabók és varrónők hangoztatnak, hogy Koch Európa szabása szédelgés, az nem igaz mert meggyőződünk arról, hogy Koch ur szabása, a legjobb. mert alaposan megmagyaráza az összes szabásokat és kitűnik az, hogy nem léteznek más szabások, csak egy szabás a világon, de azt érteni kell, az illetőnek és ugy meggyőződünk arról is, hogy Koch ur oly nagyszerűen tudja a szabást magyarázni, hogy még egy 12-éves leányka, is azt 2 óra alatt megtanulhatja.

Koch ur tanterme az Aradi Ipartestület I. em. van.

Németh Istvánné,
Pécskai-ut 1. sz.

Krebs Margit,
Pécskai-ut 10-ik szám.

* Az ezen rovat alatt közzétettéért nem vállal felelősséget a szerk.

5604
1895. sz.

Hirdetmény.

A cs. és kir. 7. hadtest csapatjai, valamint a m. k. honvédszolgálatok számára 1896. január 1-től 1896. december 31-ig szükséges zab és kenyérnek bérletileg való átadása ezennel nyilvánosan kiíratik.

Az összes érdekelt körök ezennel felhivatnak, hogy ezen nyilvános versenyen részt vegyenek.

Tekintettel az egyuttal az alispáni és főszolgabirói hivatalok, a városi (fő) kapitányi hivatalok, a községi hivatalok, gazdasági egyletek, kereskedelmi és iparkamarák és a cs. és kir. katonai állomás parancsnokságokhoz több példányban küldött és ezenkívül falragasztás útján közhirrét tett hirdetményekre, továbbá hivatkozással a temesvári, aradi, nagyváradi és szegedi katonai élelmezési raktáraknál mindenki betekintésére d. e. 9—11 óráig elfekvő és nyomtatott ivenként 4 krért kapható szállítási feltételek füzetére, e helyen még csak az alábbi tétetik közhirrét:

A tárgyalás megtartatik				Az évi szükséglet körülbelül áll			
mely napon	mely állomásban és hivatalban	mely állomás számára	mely időtartamra		kenyérlisztból	zabból	
			től	ig	m é t e r m á z s a		
1895. okt. 11-én d. e. 10 órákor	cs. és kir. élelmezési raktár	Temesvároton	Fehértemplom Karánsebes Nagy-Kikinda Lugos Pancsova	1896. jan. 1.	1896. decz. 31.	1850	1900
						1200	2000
1895. okt. 9-én d. e. 10 ó.	cs. és kir. élelmezési raktár	Aradon	H.-M.-Vásárhely Szeged	1896. január 1.	1896. decz. 31.	780	7200
						860	2000
1895. okt. 4-én d. e. 10 ó.	cs. és kir. élelmezési raktár	Nagyváradon	Debreczen	1896. január 1.	1896. decz. 31.	390	4200
						3600	6000

Temesvároton, 1895. évi szeptember hó 3-án.

896

A cs. és kir. 7. hadtest intendánsága.

Ház eladás.

Deák Ferencz-utcza 16. sz.

és

Lázár Vilmos-utcza (Fürdő-utcza) 4. számú

h á z

eladó.

Bővebb felvilágosítás nyerhető Hájek Antal, üveg- és porcellán-kereskedésében Forray-utcza 1. szám, 873

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminis-
teriumnak 51471/95 sz. a. kelt magas
rendelete alapján közhirrét teszük, hogy az
országos honvédszolgálat egylet felügyelő
bizottsága f. évi május hó 16-án tartott
ülésében hozott és a m. kir. Miniserelnök
ur által jóváhagyott határozata szerint az
1848/49-iki honvédségi szolgálat igazolha-
tására 1895. évi október hó 1-ig terjedő
záros határidő tüzetett ki oly formán,
hogy oly nyugdíjazási és segélyezési kér-
vények, melyben a tényleges honvédségi
szolgálatot igazoló teljes hitelességű és a
fentemlített záros határidőn belül kiállított
bizonyítékok nem mellékeltek, figye-
lembe vétetni nem fognak.

Arad, 1895. évi július hó 9-én.

A városi tanács.

10426/1895.

Hirdetmény.

A vámdíj mentességre jogosítottoknak az
1890. évi I. t. cz. 99. §-a értelmében megfelelő
hivatalos igazolvánnyal kell birniok s azt a
vámvezető kívánatára felmutatni tartoznak. Azok
pedig, kik ilyenre jogosultsággal nem birnak,
illetve ezt igazolni nem képesek, vámdíjat kö-
telesek fizetni, mivel ellen esetben a fentebb
idézett törvény 143. §-a alapján a vámdíjnak
tiszeres összegében marasztaltatnak el.

Figyelmeztetem ennél fogva mindazokat,
akik vámdíjmentességre jogosítvák, hogy ezen kö-
rülmenyt és pedig Arad szab. kir. város terüle-
tére a 35329/91. számú kereskedelemügyi m.
kir. miniszteri rendelet értelmében a rendőr ka-
pitányi hivataltól beszédendő igazolvánnyal a
vámszedő felhívására a már említett következmé-
nyek terhe alatt igazolni tartoznak.

Arad, 1895. augusztus 14-én.

Sarlot Domokos
főkapitány.